

مردم و تقویت سرمایه اجتماعی و اعتماد ملی فراهم می‌کند. حتی در بحث فساد مالی، اگر بگردیم و حرفه‌هایی که موجب فساد می‌شوند را پیدا کنیم و روندهای اداری را به دست هوش مصنوعی و فرآیندهای الگوریتمی بسپاریم، می‌توانیم فساد را کنترل کنیم. گاهی اوقات خود خواهی‌ها اجازه نمی‌دهد کار سالم انجام شود، پس کار را به دست ماشین بسپاریم. ماشین، جبر خیر دارد و با این جبر خیر می‌توان هم کار اداری مردم را تسهیل کرد و هم جلوی مشکلات ناشی از نظام دیوان‌سالاری را گرفت.

زندگی است. مصرف فرهنگی ناسالم و انحراف اجتماعی نیز در پی دارد. باید کاربر را به این سطح برسانیم و جایگزین نیز در آموزش و پرورش است. کتاب «سواد رسانه‌ای» در آموزش و پرورش وجود دارد، اما به نظرم اصطلاح «سواد رسانه‌ای» از داخل یونسکو آمده و جامعیت لازم را ندارد. سواد مجازی هم شامل سواد رسانه‌ای به معنای رسانه اجتماعی و بروز پیدا کرده در فضای مجازی، هم شامل سواد راجع به زندگی در فضای مجازی، هم در سطح سواد اطلاعاتی، هم در سطح سواد مهارتی و هم در سطح سواد حقوقی است. این محیط به سواد حقوقی نیاز دارد. با این مسیر سواد مجازی می‌توان توانمندسازی فرهنگی، دینی و اجتماعی انجام داد تا کاربر مسیر خود را درست انتخاب کند.

باید سواد ناظر بر آسیب‌ها در فضای مجازی استاندارد شود

در حوزه آسیب‌های فضای مجازی، حتما سواد ناظر بر آسیب‌ها باید استاندارد شود و حوزه مسئولیت فرهنگی و اجتماعی راجع به این حوزه تعریف شود. مسیر مهمی که اینجا وجود دارد، مقررات‌گذاری است. فضای مجازی چراغ قرمز، چراغ سبز و چراغ زرد دارد. بیشترین مقررات‌گذاری برای فضای مجازی در آمریکا صورت گرفته است؛ چراکه فضا کاملا جدی است و تمام عرصه‌های مهم زندگی به آن منتقل شده‌اند، از آموزش و بانکداری تا خرید و بازار. کسب‌وکار در این حوزه به رقم ۱۷ تریلیون دلار نزدیک شده که سهم بزرگی را به خود اختصاص می‌دهد. اخلاق، راستگویی، امانت‌داری، عدم ورود به حریم خصوصی و از آن طرف زورگویی در محیط مجازی، شکستن کد و قفل محیط‌های مختلف، تصاویر خشونت و هرزه‌نگاری از آسیب‌های رایج این محیط است. ما ۱۲ سال پیش آسیب‌های فضای مجازی را نوشتیم و راجع به آن صحبت کردیم و قوانین و مقررات مربوطه را تحلیل کردیم.

فضای مجازی مقررات می‌خواهد. باید افکار عمومی را در حوزه مقررات توجیه کرد. متأسفانه هم مجلس شورای اسلامی بعد از دو قانون، در این حوزه مقررات‌گذاری نکرده و هم شورای عالی فضای مجازی نیازمند به کار بردن مگر برای قوانین و مقررات ریز در این حوزه است، وگرنه همه آسیب می‌بینند. مگر می‌شود شهر را پر از شبکه‌های قمار، مواد مخدر و فحشا کرد و بعد بگوییم آزادی است و زندگی کنید! حتما مردم، اولین معترض خواهند بود و می‌گویند شما نباید محیطی که هم موضوع خیر و هم شر دارد را بدون مقررات رها کنید.

این حوزه به دلیل حضور همزمان خیر و شر نیازمند مقررات است. مقررات، کلید مدیریت آسیب‌های اجتماعی هم در فضای واقعی و هم فضای مجازی است. بالاخره ممکن است دوره‌ای مجرمان زیادی پیدا شوند ولی چاره‌ای نداریم. مدنیت جدیدی وارد زندگی بشر شده و عرصه دوم در حال بزرگ‌تر شدن از عرصه اول است. در تمام حوزه‌ها از جمله امر زندگی روزمره ما، زندگی حرفه‌ای و مهارتی ما و زندگی اقتصادی و کسب‌وکارها ما ورود پیدا کرده است. اکنون تحولاتی که فضای مجازی در حوزه علم و فناوری ایجاد می‌کند، خیلی بزرگ است. هر روز هم پدیده جدیدی در حال ظهور مشاهده می‌شود. باید به ادبیات فناوری تک‌نگارانه (technological singularity) دقت کنیم. این «singularity» یا «تک بودن» به معنای ادغام همه فناوری‌ها در یک فناوری است. آنجا با پدیده تازه‌ای مواجه می‌شویم و هوش مصنوعی با توان الگوریتمی بالا نقش‌آفرینی جدی دارد. فکر می‌کنم باید بیکره بزرگی از نظام قانونگذاری ما بیاید و در این حوزه ورود پیدا کند. به‌طور مثال وقتی بحث «طرح میبانت» پیش می‌آید، می‌بینیم تا چه اندازه ما جراسازی‌های اجتماعی انجام می‌شود. بعد هم طرح را پس می‌زنیم و می‌گوییم فعلا به گونه دیگری با فضای مجازی رفتار کنیم. اسمش را هرچه می‌خواهیم بگذاریم، اما مقررات‌گذاری و مسئولیت اجتماعی در حوزه فضای مجازی، امری لازم و گریزناپذیر است. آمریکایی‌ها حاضر نیستند بر سر قضیه حکمرانی اینترنت با کشوری معامله کنند و می‌گویند حکمرانی اینترنت با ما است. این حکمرانی از «آپانت» درون ارتش در یک شبکه داخلی به‌عنوان اینترنت شروع شد، بیرون آمده و «اینترنت» شد و تبدیل به یک شبکه بین‌المللی شد، یعنی شبکه داخلی بوده و حالا شبکه خارجی شده اما آمریکا می‌گوید: «حکمرانی‌اش را تقسیم نمی‌کنم». بعد آی‌پی «ایر آروان» ما را فیلتر کرده و مانع ایجاد می‌کند. ۲۵ درصد خدمات ما روی این «ایر» بود. این کار به تهدیدی بزرگ برای حکمرانی مجازی ما در آینده تبدیل می‌شود. چین به معنایی دنبال «اینترنت ۲» رفته است. می‌بیند «اینترنت ۱» در اختیار آمریکا است. ما هم باید تدابیر خیلی سطح بالایی در مدیریت اجتماعی صورت دهیم.

به‌رحال فرهنگ ورود به جهان دو فضایی شده هم مستلزم دانش و شناخت جدید و هم مستلزم قوانین و مقررات و هم نیازمند استفاده بهینه از ظرفیت‌های جدید است. شخصا فکر می‌کنم استفاده کاربردی از فضای مجازی بر بستر شبکه ملی اطلاعات، ظرفیت‌های بزرگی برای تسهیل زندگی